

Samenvatting informatiedag Foknormen/Normenmatrix 7 oktober 2023

INLEIDING

Hildeward Hoenderken

Hildeward merkt op dat het onderwerp leeft, meer dan 150 mensen hebben zich aangemeld voor deze informatiedag. Hij leidt de dag in met een kort historisch perspectief.

In mei 2012 is besloten tot invoering van de normenmatrix, de stamboom met een 'gouden randje'. De eerste voorbereidingen zijn toen genomen: een rasspecifiek fokreglement per vereniging en DNA afstammingscontrole. Een goed werkend IT systeem was ook een vereiste om de controle inzichtelijk te maken. Dit is in december 2020 gerealiseerd. Iedereen kan nu zien welke gezondheidsonderzoeken zijn uitgevoerd (DutchDogData) en de resultaten van screeningsonderzoeken zijn direct voor een eigenaar beschikbaar.

Voorafgaand aan de lancering van MijnRvB hebben we een pilot gedraaid en normen van de rasverenigingen verzameld. We hebben toen in overleg met de rasverenigingen gekeken wat er gewenst is, gekeken wat er in de IT ingebouwd kon worden.

Op de AV van oktober 2021 zijn er initiatiefvoorstellen gedaan, waarop weer amendementen zijn gekomen. Met als resultaat dat er afspraken in het KR kwamen die de livegang blokkeerden.

Met al dat geleerde staan we nu op het punt om het KR aan te passen en de livegang mogelijk te maken. Deze informatiedag is bedoeld om samen duidelijker te krijgen hoe, wat en wanneer. Zelfs de naam is een discussie punt.

PRESENTATIES

Jakko Broersma (zie bijlage presentatie Foknormen 7 oktober J. Broersma & de resultaten van de mentimeter vragen)

Via vragen legt Jakko uit hoe het een en ander is geregeld. Belangrijke punten hieruit zijn de volgende. De kynologie vindt gezondheid het aller belangrijkste voor onze rashonden. Er zijn nog onduidelijkheden of de welzijnsregels in de foknormen kunnen. Jakko heeft duidelijk gemaakt wat de verschillen zijn tussen de convenanten, plannen van aanpak, VFR en foknormen.

De nieuwe structuur van de foknormen kent 3 treden, :

- Wijziging in het KR (AV 2 december) (wijziging alleen mogelijk door AV, Laag dynamisch)
- Uitvoeringsregels (wijziging mogelijk door bestuur RvB, Matig dynamisch)
- Leeswijzer (wat is mogelijk, wat wordt er bedoeld) (Hoog dynamisch)

Belangrijke kernwoorden zijn Beheersbaarheid, Betrouwbaarheid, Betaalbaarheid.

Pieter Oliehoek (zie bijlage presentatie foknormen 7 oktober P. Oliehoek)

Pieter Oliehoek geeft een korte cursus genetica en uitleg over monogenetische en polygenetische aandoeningen. Hij legt uit wat *Founders* zijn en wat het gevolg is van het verlies van *Founders*. Inteelt is onder andere daar een gevolg van, niet de oorzaak. Ook de omgevingsfactoren kunnen van belang zijn en moeten meegenomen worden bij selectie.

Bij polygenetische aandoeningen is het beter om fokwaardeschattingen te maken. Selectie hoeft niet altijd een verlies aan diversiteit te betekenen, daar moet je slim mee omgaan.

Bij een mono genetische aandoening kan je streng selecteren, bij een poly genetische aandoening kan je niet streng selecteren.

De toename van inteelt gaat nog steeds door, we fokken te veel met te weinig honden. Uitsluiten kan leiden tot het verminderen van diversiteit binnen het ras. Inteelt vermijden hoeft niet altijd te leiden tot minder verwantschap. Een grote populatie kan verwant zijn, een kleine populatie kan divers zijn.

Zijn advies is om gematigd te selecteren en ongebruikte reuen te promoten.

Streng selectie verhoogt de inteelt bij veel rassen en doet dat nog steeds. Gematigde selectie is bijna even effectief maar behoudt meer diversiteit en is dus gunstiger tegen inteelt.

Monique Megens (zie bijlage presentatie foknormen 7 oktober M. Megens)

Onze rassen zijn pas in de laatste 150 jaar ontstaan. Door de domesticatie zijn er meer dan 400 rassen ontstaan. Zij blijven allemaal tot de soort hond behoren. Het ontstaan van rassen is een enorme selectiedruk geweest. Zoals Pieter al aangaf heeft die selectiedruk gezorgd voor rasspecifieke gezondheidsproblemen. Het is **onze** verantwoordelijkheid om op gezondheid te selecteren. Ze bespreekt wat een gezonde hond moet kunnen.

Om te prioriteren moet je kijken naar de ziektes die spelen binnen het ras en deze onderling vergelijken. Je kan een score maken per ziekte wanneer je de ernst, deel van het leven waarin het optreedt, behandelbaarheid, prevalentie met elkaar vermenigvuldigt (Breed Disorder Welfare Impact Score, BDWIS - <https://doi.org/10.1016/j.tvjl.2011.06.012>). De mogelijkheid/succes van de screening neem je mee.

Ga alleen screenen als een aandoening prioriteit heeft binnen een ras. Ze geeft aan dat bijvoorbeeld het prioriteren van het testen op HD GEEN kwaliteitskeurmerk is, test op HD wanneer dit een probleem is binnen het ras. Gebruik alleen een DNA test als deze ook voor het ras van belang is. Met andere woorden, gebruik het genetisch profiel maar deels.

Overtesten/overscreenen is een risico.

Ze legt uit hoe het wel moet in verschillende stappen van opstellen, vaststellen tot evalueren en aanpassen van fokbeleid. Het advies is om een plan van aanpak te maken voor je ras op basis van de BDWIS en prioritering. Dan pas wordt duidelijk welke gezondheidsonderzoeken voor je ras belangrijk zijn om op te nemen in de foknormen.

Niek Beijerink (zie bijlage presentatie foknormen 7 oktober N. Beijerink)

Niek legt een specifiek screeningsonderzoek verder uit, te weten het onderzoek naar hartproblemen.

Hij legt het verschil uit tussen een aangeboren hartafwijking en een verkregen afwijkingen. Een aangeboren afwijkingen is niet altijd erfelijk, soms is er simpelweg sprake van pech of omgevingsfactoren. Een aangeboren aandoening is al op jonge leeftijd te onderzoeken en het onderzoek hoeft niet herhaald te worden. Wanneer het een prioriteit heeft binnen het fokbeleid is het redelijk makkelijk om er op te screenen.

Een verkregen afwijking kan erfelijk zijn, maar is soms ook gewoon slijtage. Bij een verkregen hartaandoening ben je op zoek naar de eerste afwijking van een potentieel dodelijke ziekte en heeft de uitslag een groot effect of dat dier nog in de fokkerij mag blijven. Het screenen naar een verkregen aandoening betekent dat het onderzoek op een later moment weer herhaald moet worden. Het is een stuk moeilijker om op een verkregen aandoening te selecteren en de kans op succes is een stuk lager dan bij de aangeboren aandoeningen.

Hij geeft verschillende voorbeelden van hartaandoeningen waarop gescreend kan worden. Hoe moeilijk het is voor de onderzoeker en wat het belang is voor de individuele hond.

Voor elk screeningsonderzoek, maar zeker voor de onderzoeken naar hartproblemen is het van belang dat de onderzoekers op dezelfde manier testen en de resultaten dus ook bij een andere arts gelijk zijn. Daarnaast moet een goede screeningstest ook Betaalbaar, Bereikbaar en Betrouwbaar zijn.

Het gezondheidsonderzoek van een eerstelijns dierenarts, zoals een puppy screening, is wat anders dan een screeningonderzoek.

Een screeningsonderzoek is altijd maatwerk per ras.

Het inzetten van gezonde ouderdieren met een hoge leeftijd kan een oplossing zijn om bepaalde ziektes te verminderen binnen een ras.

CONCLUSIE

De dag is heel goed bezocht. De afgevaardigden van de verschillende rasverenigingen werden meegenomen in het onderwerp Foknormen.

Op zaterdag 2 december zal er een Algemene Vergadering van de Raad van Beheer zijn. Het onderwerp Normenmatrix/Foknormen komt aan de orde (agendapunt 6.a).

Na besluitvorming door de leden, kunnen we daarna aan de slag om de foknormen per ras te gaan inregelen.

Er zijn 4 verschillende fasen voor de invoering:

1. De rasverenigingen die alles al hadden aangeleverd en die reeds waren ingeregeld. Na een korte toets bij de betreffende verenigingen kan daarmee als eerste worden gestart met inachtneming van de termijn van minimaal 5 maanden zoals vastgelegd in artikel VIII.8 KR.
2. De rasverenigingen die alles al hadden aangeleverd maar nog niet waren ingeregeld; deze start kan plaatsvinden parallel aan de termijn van de eerste groep.
3. De verenigingen die nog niets hebben aangeleverd maar dat wel gaan doen
4. De verenigingen die niets willen aanleveren (of de rassen waarvoor geen vereniging is) en waarvoor een harde einddatum gaat gelden en waarbij het bestuur van de Raad van Beheer de samenstelling van de foknormen overneemt.

Jakko vraagt of gedurende de invoering de tekst op de stamboom of op de bijlage gezet moet worden. Het antwoord is duidelijk: op de stamboom.